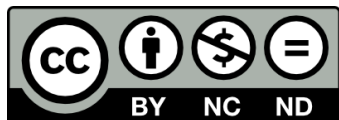

Sodna preiskava mučenja in trpinčenja

This work is licensed
under a

**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

III. Sodna preiskava mučenja in trpinčenja

V skladu z mednarodnim pravom so države *dolžne* preiskati prijave mučenja.

Temeljna načela vsake uspešne preiskave so:

- kompetentnost
- nepristranskost
- neodvisnost
- pravočasnost
- temeljitost

Kadar država ne more ali ne želi sodno preganjati domnevnega storilca, ga/jo mora izročiti drugi jurisdikciji.

Sodna preiskava mučenja

A. NAMENI PREISKAVE MUČENJA IN TRPINČENJA

a. Nameni preiskave mučenja in trpinčenja

Istanbulski protokol: *"Širši namen preiskovanja je ugotoviti dejstva, povezana z domnevnimi primeri mučenja."*

A. Namen preiskave mučenja in trpinčenja

Osebe, ki izvajajo preiskavo, morajo:

- pridobiti izjave žrtev
- poiskati in ohraniti dokaze (vključno z medicinskimi dokazi)
- identificirati morebitne priče in pridobiti njihove izjave
- določiti kako, kdaj in kje je prišlo do domnevnega mučenja
- kot tudi kakršnega koli vzorca ali prakse mučenja.

Sodna preiskava mučenja

B. NAČELA PREISKAVE

B. Načela preiskave

Nameni učinkovite preiskave in evidentiranja:

Razjasnitev dejstev in vzpostavitev in priznanje odgovornosti posameznika in države;

Določitev ukrepov, ki so potrebni za preprečevanje ponovnih pojavitev mučenja;

Olajšanje pregona in sankcij za odgovorne osebe;

Predstavitev potrebe po popolni odpravi krivice in povrnitvi škode s strani države (vključno z denarnim nadomestilom, rehabilitacijo);

B. Načela preiskave

Države morajo poskrbeti za takojšnjo in učinkovito preiskavo primerov, na katere so opozorjene.

Če uradna pritožba ni podana, morajo države, če obstajajo razlogi, da je prišlo do mučenja, kljub temu sprožiti t.i. ***ex officio*** preiskavo.

Preiskovalci morajo biti neodvisni, strokovno usposobljeni, nepristranski, prav tako pa morajo imeti na voljo vsa sredstva in pooblastila, da pozovejo javne uradnike k pričanju in sprožijo preiskavo.

Ugotovitve morajo biti objavljene javno.

B. Načela preiskave

Žrtve, priče in tiste, ki vodijo preiskavo, ter njihove družine, je potrebno zaščititi pred nasiljem, grožnjami z nasiljem ali kakršno koli drugo obliko ustrahovanja;

Žrtve in njihovi odvetniki morajo biti obveščeni oz. morajo imeti dostop do kakršnih koli pomembnih podatkov/zaslišanj.

B. Načela preiskave

Zdravstveno osebje, ki sodeluje pri preiskavi, mora ravnati v skladu z etičnimi standardi. Njihova poročila morajo vsebovati najmanj naslednje podatke:

- okoliščine, v katerih je potekal razgovor;
- Ozadje (metode mučenja itd.);
- klinični in psihološki pregled;
- strokovno mnenje in ime avtorja;
- poročila so zaupne narave in se lahko posredujejo oblastem samo s privolitvijo žrtve;
- posredovati jih je potrebno tudi žrtvam.

Več podrobnosti v zvezi s poročili in ocenami najdete v 4., 5. in 6. poglavju

Sodna preiskava mučenja

B. POSTOPKI PREISKAVE MUČENJA

1. Določitev ustreznega preiskovalnega organa

Če so v domneven primer mučenja vpleteni državni uradniki, ali če je pod vprašanjem nepristranskost preiskovalcev, se mora ustanoviti **posebna preiskovalna komisija**:

- z vsaj minimalnimi procesnimi jamstvi, zaščitenimi z mednarodnim pravom.
- s podporo ustreznega tehničnega in upravnega osebja.
- z dostopom do objektivnih in nepristranskih pravnih nasvetov.
- s popolno podporo države.
- s pravico, da poišče pomoč mednarodnih strokovnjakov.

1. Določitev ustreznega preiskovalnega organa

Vpletenost države je slutiti, kadar:

- žrtev v policijskem pridržanju ni bila poškodovana
- je lahko razpoznati modus operandi (npr. pripomočki, uporabljeni za mučenje in trpinčenje so enaki, kot so jih uradniki uporabili tudi v drugih primerih)
- je preiskava ovirana.

2. Zaslišanje domnevne žrtve in drugih prič

Zaradi posebne narave primerov, ki obravnavajo mučenje, je potrebno posebno pozornost posvetiti naslednjim točkam:

- žrtev je potrebno obvestiti o vsakem posameznem koraku postopka/primeru, prav tako pa je potrebno od nje pridobiti prostovoljno soglasje za uporabo podatkov, ki jih poda.
- glavni preiskovalec se izbere glede na želje žrtve (npr. spol, jezik, kulturno poreklo).
- okoliščine preiskave (kraj, udeleženci, vzdušje, posledice).

2. Zaslišanje domnevne žrtve in drugih prič

- varnost žrtev/prič in njihovih družin
- izbira tolmača
- (načrt) katere podatke je potrebno pridobiti od žrtve (npr. okoliščine, datumi, kraji, vpletene osebe, metode, priče)
- snemanje/zapis izjave žrtve in, če je mogoče, tudi izjave storilca.

3. Varovanje in pridobivanje fizičnih dokazov

Potrebno je zbrati čim več fizičnih dokazov;

Zato mora biti preiskovalcem omogočen neomejen dostop do katerega koli prostora ali objekta.

3. Varovanje in pridobivanje fizičnih dokazov

- stavba oz. območje preiskave mora biti zaprto

- vse dokaze je potrebno ustrezno zbrati, obravnavati, zapakirati, označiti in shraniti na varno mesto

4. Zdravniški pregled

- del katere koli preiskave
- (zelo splošen) kritični časovni okvir je šest tednov (sledi izginejo - ohranitev dokazov), odvisno od vrste poškodbe
- *Na splošno velja: kasneje se opravi, več dokazov se izgubi!*
- psihološki pregled je vedno vključen, in sicer kot del zdravniškega pregleda ali kot ločen pregled Glejte tudi poglavja v nadaljevanju!

4. Zdravniški pregled

Kakršni koli znaki, da so obtožbe lažne ?

Vpliv drugih dejavnikov stresa (preganjanje, beg, selitev)

Ali so rezultati kliničnega in psihološkega pregleda skladni s poročilom?

Časovni okvir v zvezi z duševnim zdravjem in časom, potrebnim za okrevanje?

Fizični dejavniki, ki prispevajo

Psihološki simptomi, ki jih lahko pričakujemo v tem kulturnem in družbenem okolju ?

Šest načel v tistem delu Istanbulskega protokola, ki zajema podatke s področja medicine

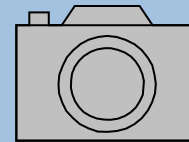
Glejte tudi poglavja v

5. Fotografiranje

Ključne točke:

- Del vsakega evidentiranja
- Fotografije je potrebno posneti čim prej, ker se rane spreminjajo, celijo...
- Čeprav je boljše posneti preproste fotografije, kot sploh ne posneti fotografij, pa je potrebno kljub temu stremeti h kakovosti.

➔ *Opomba: glejte posebna poglavja z osnovnim in dodatnim gradivom in tudi Istanbulski protokol. Protokol delno omenja analogno tehnologijo.*

Sodna preiskava mučenja

D. PREISKOVALNA KOMISIJA

1 -2. Obseg preiskave in pooblastila komisije

Nevtralni **formalni pogoji** morajo natančno določati obseg preiskave, pri čemer morajo tudi omogočati fleksibilnost.

Komisija ima **pooblastila**, da:

- pridobi vse podatke, ki so potrebni v okviru preiskave (pričevanja, zdravstvene kartone itd.)
- izda javno poročilo
- opravi terenske obiske, vključno z obiski krajev, kjer naj bi se izvajalo mučenje
- sprejema dokaze prič iz tujine

3 -4. Kriteriji, ki jih morajo izpolnjevati člani komisije in osebje

- **Nepriustranskost – strokovnost – neodvisnost** so ključne lastnosti članov preiskovalne komisije;
- Več članov šteje komisija, bolj objektivno bo njihovo mnenje.
- ➔ Član ne sme sam preiskovati kaznivega dejanja mučenja in trpinčenja.
- Med člani osebja morajo biti neodvisni strokovni svetovalci s posebnim strokovnim znanjem.

5 -7. Varnost žrtev/prič in njihovih družin

Komisija mora:

- skrbno varovati identiteto prič, drugače jih lahko ogrozijo
- zaslišanja izvajati javno, razen v primeru, ko je potrebno zaščititi priče
- javno oznaniti svoj obstoj in pozvati ljudi, da priskrbijo podatke.

8 -10. Receipt & evaluation of evidence, rights of parties

Komisija mora:

- imeti moč, da izsili pričanje (tudi od domnevnih storilcev) & naroči dokumente (t.j. zdravstvene kartone)
- omogočiti domnevnim žrtvam dostop do vseh informacij v zvezi s postopki
- dovoliti pravno svetovanje pričam
- oceniti vse podatke & določiti verodostojnost;
- upoštevati socialne in kulturne dejavnike, ter dejavnike, povezane s spolom, ki bi lahko vplivali na obnašanje prič.;

11. Poročilo komisije

Poročila morajo vsebovati naslednje elemente::

- Obseg preiskave in formalni pogoji
- Postopke & metode ocenjevanja dokazov
- Seznam žrtev & dokaznega gradiva; čas, kraj vsake obravnave
- Ozadje preiskave (socialni, politični in gospodarski pogoji)
- Dogodki, ki so se zgodili & dokazi takšnih ugotovitev

11. Poročilo komisije

Poročilo mora vsebovati naslednje elemente (nadaljevanje):

- Zakon, na katerem temelji delo Komisije
 - Zaključki, ki temeljijo na veljavni zakonodaji in predložitvah dejstev
 - Priporočila na podlagi ugotovitev Komisije
- ➔ Če si ugotovitve članov Komisije nasprotujejo, morajo imeti člani, ki so v manjšini možnost, da podajo odklonilno ločeno mnenje
- ➔ Država se mora javno odzvati na poročilo Komisije.